

УДК 327 (477)

*Т. П. Лаврук, к. політ. н., доц. кафедри історії
і політології Івано-Франківського університету
права імені Короля Данила Галицького
(Україна, м. Івано-Франківськ)*

**Асиметрія сучасного світопорядку:
фактори об'єктивації**

*Роботу виконано на кафедрі історії і політології
Івано-Франківського університету права імені
Короля Данила Галицького*

Нерівномірність соціально-економічного та культурно-цивілізаційного розвитку призводить до об'єктивного і закономірного наслідку – асиметрії сучасного світопорядку. Це явище здійснює істотний зворотний вплив на геополітичну, ціннісну та інші сфери суспільного буття у всесвітньому масштабі. Дослідження факторів такої асиметрії дозволить збагнути їхню значущість, хоча б частково знівелювати негативні наслідки і загрозливі тенденції.

Ключові слова: асиметрія сучасного світопорядку, геополітичні пріоритети, причинно-наслідкові зв'язки, перспективи розвитку, геополітична зумовленість.

T. P. Lavruk. Asymmetry of the Modern World Order: Objectification Factors. The irregularity of socio-economic and cultural-civilizational development results in an objective and logical consequence - the asymmetry of contemporary world order. In its turn, this phenomenon has a significant inverse effect on the

geopolitical, values and other spheres of social life on a global scale. The factors' investigation of such asymmetry will let us to understand their significance, and at least partially offset the negative effects and dangerous tendencies.

Keywords: asymmetry of contemporary world order, geopolitical priorities, causal connections, development prospects, geopolitical conditionality.

Імперативна особливість сучасного глобалізованого світу якраз і полягає в тому, що світовий центр виявляється скрізь, периферія ж – ніде, що навіть наддержави не можуть почувати себе затишно і впевнено щодо майбутнього, оскільки слабші противники діють асиметрично і непередбачувано (Ж. Бодрійяр назвав це явище «немітчю величі»), що будь-яка регіональна проблема може раптово інтернаціоналізуватися, набути універсальних, всезагальних ознак (достатньо пригадати проблеми кліматичних змін і екологічних негараздів, визнану на міжнародному рівні потребу узгодженого природокористування і енергозощадження).

Можливість раптової актуалізації певних резонансних аспектів сучасного світопорядку висуває перед ідеологічної сферою нові вимоги – навчитися оперативного й аргументовано реагувати на динамічні зміни. Це змушує переглянути попередні підходи, які базувалися на обмеженому колі усталених проблемних аспектів, щодо яких сформувалися чіткі інтерпретаційні шаблони.

Асиметричність сучасного світопорядку супроводжується переглядом багатьох хибних стереотипів, усталених на рівні аксіом. Зокрема, абсолютне ототожнення капіталізму з ринками і ринковою динамікою є «поширеним і в своїй основі ідеологізованим міфом. Великі капіталістичні організації завжди володіли достатньою владою і впливом, щоб регулярно змінювати умови ринкової гри на свою користь. Конкуренція з

усіма її непередбачуваними ризиками – доля маси дрібних власників і менш впливових периферійних учасників ринку. Перевагою ж лідерів завжди була спроможність робити погоду. Ф. Бродель у полемічному запалі навіть відрекомендував капіталізм «контрринковою» системою» [1, 23].

Послідовність, ієрархію дослідницьких пріоритетів політичної науки з приводу асиметричної структуризації сучасного світу можна викласти наступним чином: каузальність (причинно-наслідковий зв'язок), закономірності генезису, фактичні та евентуальні небезпеки (конфліктогенні фактори), перспективи (запитання/відповіді). Зазначені аспекти не лише формують предметне поле дослідницьких зусиль політології, а й перебувають в епіцентрі сучасного ідеологічного дискурсу.

Перспективи функціонування в умовах асиметричного світопорядку залежать насамперед від ефективності прийняття політичного рішень. Ця процедура складається з таких етапів: 1) виявлення і визначення проблеми; 2) збір інформації, що відноситься до проблеми; 3) складання плану прийняття рішення, що включає в себе вибір методу аналізу ситуації, який відноситься до проблеми, політичного прогнозу і власне політичного прогнозу, визначення виконавців кожного з етапів, виявлення інформаційних, тимчасових, фінансових, організаційних та інших ресурсних обмежень; 4) аналіз політичної ситуації, що відноситься до проблеми; 5) визначення того, як будуть розвиватися події при збереженні існуючих тенденцій і без активного втручання; 6) формування альтернативних варіантів вирішення проблеми; 7) прогноз щодо наслідків, до яких призведе реалізація тієї чи іншої альтернативи; 8) вибір найкращого варіанта рішення; 9) виконання рішення; 10) аналіз реакції на рішення – реалізація принципу зворотного зв'язку; 11) корекція рішення.

Попри фактор глобалізації, який істотно нівелює географічну і політичну (а відтак – геополітичну) складову, принципи геополітики продовжують діяти, істотно коригуючи

наявну і перспективну соціальну дійсність. Хоча нині технологічно провідні країни світу можуть, наприклад, літаками ефективно перекинути збройні сили практичну в будь-яку частину світу, однак тривале підтримання контролю буде обходитися казні все дорожче й дорожче – спрацьовує геополітичний фактор «стратегічної перенапруги». Навіть дуже заможна країна, яка намагається поширити свій вплив надто далеко, ризикує опинитися в ситуації фінансової кризи [2, 249-250].

Тут простежуються аналогії з китайськими династіями I тисячоліття до н.е. Вони продовжували об'єднувати землі довкола себе доти, доки вартість цього не виявлялася надто високою. У критичний момент в дію вступала комбінація двох факторів: у найбільш віддалених землях армія починала зазнавати поразок, а вдома звістка про це викликала дезорганізацію і протистояння в межах владної верхівки. Як наслідок – сукупність закордонних поразок і внутрішніх конфліктів починала діяти за холістсько-емерджентним принципом взаємопотенціювання. В абсолютній більшості випадків це призводило до падіння династії і фрагментаризація держави. Така логіка і послідовність подій залишається цілком адекватною і повчальною для сьогодення.

Джерела:

1. Дерлугьян Г. Современное обществознание: от теоретических прорывов к неоклассическому синтезу? / Г. Дерлугьян // Ойкумена: Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций. / [Ред. кол.: В.П.Семиноженко (рук. проекта) и др., науч. ред. и сост. А.А.Фисун.] – Харьков, 2009. – Вып. 6. – 280 с.

2. Уткин А.И. Мировой порядок XXI века. / А. Уткин. – М. : Эксмо, 2002. – С. 244–259.